

Historie a současnost Horní Palaty

Denní stacionář Horní Palata patřil v historii české psychoterapie k místům, od nichž se učila i jiná pracoviště. V současnosti Denní sanatorium nabízí paletu komplexních psychoterapeutických služeb.

Klidné hospodářské stavení, kdysi viničná usedlost umístěná na jižních svazích pražského Smíchova, patří k psychoterapeutickým pracovištím se slavnou minulostí. Ta nepochází z několikasetleté tradice pěstování vína ve středověku v této oblasti, ale z doby, kdy vznikl a začal se rozvíjet samostatný proud novodobé české psychoterapie. Klidné místo stranou městského hluku k tomu poskytovalo a dosud poskytuje všechny potřebné podmínky.

Myšlenkový proud, do nějž se v roce 1970 zařazuje i Denní sanatorium Horní Palata, vzniká nedlouho po druhé světové válce, kdy Ferdinand Knobloch získává postupně k realizaci svého psychoterapeutického systému Psychiatrické oddělení Fakultní polikliniky na Karlově náměstí v Praze, lobečský zámek, prostory v pražské nemocnici Na Slupi a nakonec i smíchovský objekt Správy sociální péče a slepeckého ústavu Horní Palata. Nejdříve se na nově vzniklé psychoterapeutické pracoviště stěhuje ze svých stísněných prostor z nemocnice Na Slupi Denní stacionář, v němž probíhaly předlobečské přípravné a motivační skupiny, doléčovací skupiny a skupinová terapie příbuzných léčených pacientů. Zapojení Denního stacionáře do léčebného modelu se

v této době stalo inspirací i pro další psychoterapeutická pracoviště, zejména na Moravě a také v Polsku.

Podle Hynka Formana, psychiatra a vedoucího lékaře Denního sanatoria, sloužila Horní Palata od počátku jako pracoviště orientující se především na dynamickou psychoterapii. Navíc se tu ještě před systémem SUR konala pokračování cvičných sebezkušenostních skupin a školení mediků. Ta byla sice začátkem sedmdesátých let zrušena, funkce školícího pracoviště nicméně Horní Palatě zůstala doposud. Sanatorium se ve své době stalo prvním nelůžkovým zdravotnickým zařízením pro intenzivní léčbu psychických obtíží v tehdejší Československu a spolu s několika dalšími pracovišti patří dnes spolu s několika svými přidruženými pracovišti ke Všeobecné fakultní nemocnici v Praze.

Tradiční program pokračuje

Sanatorium pokračuje v původním zaměření jako zařízení pro léčbu neuróz. Těžiště jeho činnosti spočívá v nabídce komplexního programu denního stacionáře. Dospělí klienti si mohou vybrat mezi denní docházkou do uzavřené terapeutické skupiny, která obvykle trvá sedm týdnů, a mezi docházkou jednou či dvakrát týdně

Vzhledem k tomu, že pro mnoho klientů je intenzivní sedmitýdenní skupinový program příliš náročný, zavádí tým od letošního roku do programu frakcionovaný denní stacionář. V jeho programu nebude chybět skupina, arteterapie, relaxace, komunita i nácvik relaxačních technik.

Foto Marta Jedličková

foto Marta Jedličková

večer po dobu jednoho roku. Klienti docházející do sanatoria každý den mají možnost být po tuto dobu v pracovní neschopnosti a účastní se celodenního programu. Druhý typ programu je určený spíše pracujícím a studujícím klientům.

Léčebné programy zahrnují několik různých psychoterapeutických přístupů. „Skupinová terapie je zaměřena dynamicky, ve skupině určené pro léčbu fobických stavů uplatňujeme i nácvikové metody,“ říká Hynek Forman. „Kromě toho můžeme nabídnout i arteterapeutické programy nebo programy neverbálních technik, při kterých se klienti učí vyjadřovat a pracovat se svými pocity jinak než slovně.“ Práci s tělem využívají pracovníci i při fyzioterapeutickém přístupu, kdy se klienti učí zejména získávat správné pohybové stereotypy, posilovat a uvolňovat napětí v jednotlivých svalových partiích a křečové stavy. K tomu mohou využít i možnosti plavání. Do programu je zahrnut i nácvik některých relaxačních technik a technik správného dýchání.

Skupina určená k léčbě sociálních fobií, jejichž druhotným důsledkem se stávají syndromy závislosti, deprese, snaha vyhnout se jakémukoli sociálnímu vztahu a z toho plynoucí i případná ztráta zaměstnání, se schází jednou týdně. Je o něco větší než běžná terapeutická skupina, je rovněž uzavřená a maximálně patnáct účastníků v ní absolvuje celkem patnáct setkání.

K dalším skupinovým programům patří ještě malá skupina neverbální a relaxační techniky, skupinová léčebná tělesná výchova s prvky rehabilitačních, dechových a relaxačních cvičení a s prvky tance.

Kromě skupinových programů nabízejí pracovníci i individuální konzultace, párovou a rodinnou terapii. Ve všech případech přitom po klientově souhlasu spolupracují také s jeho rodinou. Podobně i účastníci skupinových programů mohou požádat o individuální konzultaci.

Vyvážený tým

Širokou nabídku různých terapeutických přístupů zajišťuje tým pěti individuálně i skupinově analyticky školených lékařů a tří psychologů, satiterapeuticky a kognitivně-

-behaviorálně orientovaných pracovníků a psychoterapeuticky vycvičeného středoškolského personálu.

Udržování vysoké profesní úrovně je podle Hynka Formana jednou z priorit pracoviště. „Odborné vzdělávání považujeme za věc osobního zájmu každého pracovníka,“ říká. „Většina pracovníků má své individuální supervizory mimo pracoviště, což považuji při charakteru našeho pracoviště za velice důležité. Kromě toho se jednotlivé týmy, které se podílejí na práci v Denním sanatoriu, každý den scházejí k pětačtyřicetiminutovým konzultacím a k reflexi své práce. Každý den také věnujeme půlhodinu indikační a diagnostické poradě týmu. Jednou týdně potom probíhá hodinová schůzka všech zaměstnanců, při které se hodnotí průběh a případně nové horizonty v léčbě klientů. Každý klient je probírán zvlášť z hlediska motivace a pokroku v léčbě. Nesmím ještě zapomenout na pravidelné odborné semináře, na nichž jednou týdně pracovníci sanatoria i jejich kolegové z jiných pracovišť mluví o odborných tématech, jimiž se aktuálně zabývají.“

Vzhledem k tomu, že pro mnoho klientů je intenzivní sedmitýdenní skupinový program příliš náročný, zavádí tým od letošního roku do programu frakcionovaný denní stacionář. Stacionář bude tři odpoledne v týdnu nabízet klientům komplexní nabídku stacionárních služeb. Nebude v ní chybět skupina, arteterapie, relaxace, komunita i nácvik relaxačních technik.

Přestože je činnost sanatoria zaměřena v drtivé většině na práci s klienty, zapojují se někteří pracovníci individuálně i do vysokoškolských studijních programů, některý z nich jsou lektory při vedení psychoterapeutických výcviků, jiní jsou i publikačně plodní.

Díky odbornému zázemí se mohou pracovníci účastnit řady českých i mezinárodních symposií, pravidelně mezi ně patří Psychoanalytické sympozium v Opavě. Na přípravě některých z nich se také přímo podílejí, v nejbližší době se podle slov Hynka Formana chystá ve spolupráci s pražskou univerzitou odborný seminář týkající se tématu hraničních a narcistických poruch osobností.

Jakub Hučín

Zapojení Denního stacionáře do léčebného modelu Ferdinanda Knoblocha se ve své době stalo inspirací i pro další psychoterapeutická pracoviště, zejména na Moravě a také v Polsku.

Kontakt:

Denní sanatorium
Horní Palata,
U Nesypky 28,
150 00 Praha 5
tel.: 02/573 25 118,
02/573 22 366,
fax: 02/573 12 287

Z dopisů čtenářů

K Historii a současnosti Horní Palaty (Psychologie dnes 2/2001)

K výstižnému popisu Jakuba Hučína o Denním stacionáři Horní Palata chci připomenout čtyři osoby, spojené s prosazováním progresivní péče o neurózy.

V roce 1961 mě posedla nová hypotéza, že je možno vytvořit v Denním stacionáři psychoterapeutickou komunitu podobnou Lobči. Byl bych se tehdy vysmál předpovědi, že její uskutečnění v Horní Palatě mě bude stát 7 let těžkých bojů a že sám ji uskutečním až na univerzitě u Tichého oceánu! Jedním spojencem v boji o Palatu byl Jiří Rada, ředitel Výzkumného ústavu A. S. Popova, který se zúčastnil všech jednání s primátorem hl. m. Prahy. Jak úspěšným pacientem Lobče byl, je patrné i z toho, že v srpnu 1968 umožnil ilegální vysílání Československé televize a nezhroutil se z dlouhodobých represálií. Sám řekl: „Bez Lobče bych se byl utekl do své nemoci.“

Ale hlavní hrdinkou, bez níž by Horní Palata neexistovala, byla Ing. arch. Pavlína Skálová, CSc., referentka magistrátu. Když se po letech úspěch zdál být na dosah ruky, primátor hl. m. Prahy mi napsal dopis konečného zamítnutí mého záměru s tím, že město má naléhavější úkoly a abych se už na něj neobracel, ale postupoval instanční cestou. Je až neuvěřitelné, že se Pavlíně podařilo rozhodnutí zvrátit. Během šesti neděl nám byla Horní Palata přiklepnuta! Dokonce pro ni získala i nábytek Ludvíka XVI. z pracovny primátora, který jej chtěl vyměnit za moderní. Druhá osoba, bez níž by Horní Palata neexistovala, byla MUDr. Jiřina Knoblochová, CSc., nyní emeritní profesorka Univerzity Britské Kolumbie, na kterou přešlo v roce 1968, kdy

jsem byl již hostujícím profesorem v Chicagu, vedení psychiatrie Fakultní polikliniky a Lobče a která vytvořila program pro Horní Palatu a uvedla ji v chod s obětavou podporou pracovníků. Po její emigraci spadly těžké starosti na hlavu MUDr. Zdeňka Mrázka, který se s nimi hrdinně potýkal až do své smrti. Do jaké míry se psychoterapeutická komunita, popsaná v naší knize známé v pěti jazycích jako Integrovaná psychoterapie v akci (Grada, 1999), uskutečňuje v současné Horní Palatě, nemám žel žádných informací. *Ferdinand Knobloch*

K rozhovoru s H. Davidem (Psychologie dnes 2/2001)

Zrovna včera jsem dostal 2. číslo časopisu Psychologie dnes, který jsem si nedávno objednal. Považuji ho za zajímavý pro lidi zabývající se psychoterapií a příbuznými obory – jako je například kněžská služba, kterou vykonávám. Bohužel (...) tento dopis jsem se rozhodl napsat proto, že mě popudil úvodní rozhovor Jakuba Hučína s H. Davidem. (...)

Nejsem též zastáncem násilného řešení problému interrupce a věřím, že by pomohlo spíše pomalejší a náročnější řešení ohledně osvěty a účinné pomoci svobodným matkám, snadnější možnost adopce nebo pěstounské péče apod. Z druhé strany je ale pochopitelné, že církve nemůže mlčet k tomu, že ze zločinu interrupce (...) se stala legální záležitost. Snad katolíci mohou vyjádřit ještě svůj názor na veřejnosti. A že se staví proti interrupcím i u nevěřících? Ale tady jde nejen o náboženskou, ale všeobecně lidskou věc. Pokud se jednou sebevražda stane také „legální“ (a Davidem vychvalované Holandsko je